

Ny undersøgelse om særforanstaltninger i Danmark

Vidensteamet har udsendt en rapport om særforanstaltninger for udviklingshæmmede og senhjerneskadede i Danmark 2005. Rapporten er blevet til på baggrund af en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse.

Af Lise Udsen

Med denne undersøgelse ønskede Vidensteamet at få et overblik over og mere viden om særforanstaltninger i Danmark. Undersøgelsen sætter fokus på særforanstaltninger og på problemskabende adfærd. Der er grund til at være opmærksom på, om det er muligt at forstærke den forebyggende indsats over for de mennesker med udviklingshæmning og senhjerneskade, der har en problemskabende adfærd.

Hvad er en særforanstaltning?

»Problemskabende adfærd« betyder, at en persons adfærd er et problem for omgivelserne. Enten ved at personen er selvskadende (slår f.eks. sig selv), selvstimulerende (f.eks. overdreven gylpeadfærd) eller udadretterende (f.eks. voldelig adfærd over for andre).

Denne gruppe af borgere har behov for særlige former for tilbud. De bor f.eks. i en skærmet enhed, eller i en særligt indrettet bolig. En særforanstaltning defineres som »en særlig og ressourcetung foranstaltning over for en borger, der på grund af problemskabende adfærd ikke kan rummes i de amtslige specialtilbud«. De særforanstaltninger der indgår i undersøgelsen har således en årlig udgift på over 1 mio. kr.

Antal særforanstaltninger i Danmark?

Amterne kategoriserer særforanstaltninger forskelligt, og derfor er det ikke muligt at sige helt præcist, hvor mange særforanstaltninger der findes i dag. Rapporten bygger på data fra 130 særforanstaltninger, men der vurderes at være

170-180 særforanstaltninger på landsplan. Det er dog ikke usandsynligt, at der kan være flere end de 170-180, da der kan være foranstaltninger, som måske blot benævnes noget andet end »særforanstaltninger«.

Antallet er stigende

Vidensteamets rapport følger op på en tidligere undersøgelse af særforanstaltninger i Danmark foretaget i år 2001. I undersøgelsen i 2001 indgik 92 særforanstaltninger. Ligesom i 2005 er der også i undersøgelsen fra 2000 forbundet en vis usikkerhed med antallet. Der kan dog med sikkerhed identificeres en stigning i antallet af særforanstaltninger. Vidensteamet gør i rapporten opmærksom på, at der er behov for at finde ud af, hvad denne stigning skyldes. Er der rent faktisk kommet flere borgere til med behov for en særforanstaltning, eller er man blot blevet mere opmærksom på fordelene ved at lave særforanstaltninger for borgere, der udviser problemskabende adfærd?

Generel overvægt af mænd

Undersøgelsen viser, at der er en markant overvægt af mænd i særforanstaltningerne. Samlet set er der tre gange så mange mænd som kvinder. Når man derimod alene ser på gruppen af de allerdyreste særforanstaltninger, dem over 3 mio.kr., så er der dobbelt så mange kvinder som mænd. Man ved ikke med sikkerhed, hvorfor det er således, og det ville være spændende at undersøge denne kønsfordeling nærmere.

De fleste er mellem 18 og 45 år

Personer mellem 18 og 45 år udgør 70 % af særforanstaltningerne. Det vil sige, at den problemskabende adfærd er størst og/eller sværest at håndtere i almindelige offentlige tilbud inden for dette aldersspænd. Det kan bl.a. skyldes, at det voksne menneske har en fysisk styrke, som barnet og den unge ikke er i besiddelse af. Det er desuden en udbredt erfaring blandt personalet på området, at der skal en meget stor portion svigt og overgreb til, før en person udvikler en adfærd, der er så problematisk, at den kræver særlige foran-

staltninger. Det rejser det vigtige spørgsmål, om det vil være muligt at mindske antallet af særforanstaltninger, hvis man i højere grad end hidtil griber tidligere ind over for personer med begyndende problematisk adfærd.

Hvad koster en særforanstaltning?

De fleste særforanstaltninger koster mellem 1 og 2 mio. kr. om året, men flere har udgifter på over 3 mio. kr. Den gennemsnitlige udgift for de 130 særforanstaltninger, der indgik i undersøgelsen, er på 1,8 mio. kr. Til sammenligning koster et 'almindeligt' tilbud omkring 600.000 kr. En øget indsats for at forebygge den problemskabende adfærd ville således på sigt kunne spare mange ressourcer.

Virker en særforanstaltning?

Der findes ingen evidensbaserede undersøgelser af, i hvilket omfang særforanstaltningerne har en positiv effekt på de pågældende borgere. Personalet vurderer dog, at for de fleste borgeres vedkommende har det forbedret deres status at opholde sig i en særforanstaltning.

Forhåbentligt kan øget opmærksomhed på gruppen af borgere i særforanstaltninger på sigt føre til, at langt flere bliver diagnosticeret tidligere og med en tidligere indsats kan opnå et bedre, mindre problemskabende og mere værdigt liv. Uden at det bliver nødvendigt at placere dem i en særforanstaltning. Et større fokus på at forebygge problemskabende adfærd er ønskeligt set både fra den handicappedes og det offentliges synspunkt.

Rapporten »Særforanstaltninger 2005« (15 sider) kan downloades gratis på www.vidensteam.dk

NDU

Amternes Netværk vedrørende Domfældte Udviklingshæmmede

Netværket:

- Dokumenterer og formidler den socialpædagogiske behandlingsindsats og effekten heraf
- Arbejder med kvalitetssikring og metodeudvikling

NDU består af de socialkonsulenter, jurister, samrådsmedlemmer, pædagogiske ledere og medarbejdere, der arbejder med dømt udviklingshæmmede.

Yderligere information:

Netværkskoordinator: Lars Sandberg
tlf.: 8793 1144 - LSA@solund.aaa.dk
www.ndu.dk

ASIUS

Amternes Styrkede Indsats for Udviklingshæmmede med Synsnedsættelse

40% af alle udviklingshæmmede har synsnedsættelser
- ca. halvdelen kan afhjælpes med briller.

ASIUS er:

- Landsdækkende netværk
- Efteruddannelse
- Website: www.asius.dk

Yderligere information:

Netværkskoordinator
Mie Karleby tlf.: 39 57 36 93
Uddannelseskoordinator
Inger Lundsten tlf.: 96 34 24 51
www.asius.dk